

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

[C – 2026/005581]

9 JULI 2026. — Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot wijziging van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening en het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008 tot bepaling van de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning, van het advies van de gemachtigde ambtenaar, van de gemeente, van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van Brussel Mobiliteit, van Leefmilieu Brussel, van de overlegcommissie evenals van de speciale regelen van openbaarmaking of van de medewerking van een architect

Verslag aan de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Ter attentie van de leden van de regering,

Dit verslag aan de regering is opgesteld om uitleg te verstrekken voor een goed begrip van de nieuwe regels met het oog op een correcte en uniforme toepassing van de procedure.

Na onderzoek van de adviezen die door de gemeenten, Brulocalis, de KCML, Brupartners en de gemachtigde ambtenaren zijn ingediend, werden de relevante elementen ervan in het besluit opgenomen.

1. De RED III-richtlijn - inhoud

Dit besluit strekt tot omzetting van EU-richtlijn 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van EU-richtlijn 2018/2001, EU-verordening 2018/1999 en richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft en tot intrekking van EU-richtlijn 2015/652 van de Raad (de zogenaamde RED III-richtlijn).

In navolging van de RED II-richtlijn, die door deze richtlijn wordt gewijzigd, heeft de RED III-richtlijn tot doel hernieuwbare energie efficiënter te bevorderen en de procedures voor de afgifte van de desbetreffende vergunningen te versnellen.

In dat opzicht wordt in de overwegingen van de richtlijn het volgende gesteld:

“een verdere vereenvoudiging en verkorting van de administratieve vergunningsprocedures voor installaties voor de productie van hernieuwbare energie, met inbegrip van: installaties die verschillende bronnen van hernieuwbare energie combineren; warmtepompen; energieopslag op één locatie, met inbegrip van stroom- en thermische faciliteiten; alsook de activa die nodig zijn voor de aansluiting van die installaties, warmtepompen en opslag op het net, en om hernieuwbare energie op een gecoördineerde en geharmoniseerde manier te integreren in verwarmings- en koelingsnetwerken, is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de Unie haar ambitieuze klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 en de doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050 haalt, rekening houdend met het “niet schaden”-beginsel van de Europese Green Deal en zonder afbreuk te doen aan de interne bevoegdheidsverdeling binnen lidstaten.

De invoering van kortere en duidelijke termijnen voor besluiten die moeten worden genomen door de autoriteiten die bevoegd zijn voor de verlening van vergunningen voor installaties voor hernieuwbare energie op basis van een volledige aanvraag, is bedoeld om de uitrol van hernieuwbare-energieprojecten versnellen (...).”

2. Wijzigingen aan het BWRO en het Vrijstellingsbesluit die nodig zijn voor de omzetting van de richtlijn

Rekening houdend met de door de RED III-richtlijn opgelegde omzettingstermijn en met artikel 314 van het BWRO dat luidt als volgt: “De Regering kan de bepalingen inzake planning en stedenbouw van dit Wetboek opheffen, aanvullen of vervangen om de voor de omzetting van de uit de richtlijnen van de Europese Unie voortvloeiende verplichte bepalingen nodige maatregelen te nemen”, is het aangewezen om de passende wijzigingen aan te brengen in één enkel besluit dat door de regering wordt aangenomen.

2.1. Wijzigingen aangebracht aan het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO)

a) **Toevoeging van een nieuwe beslissingstermijn van 30 dagen**, ten laste van de gemachtigde ambtenaar, voor bepaalde handelingen en werken ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen in de zin van de RED III-richtlijn

Op basis van de richtlijn moet het gebruik van hernieuwbare energie worden vergemakkelijkt, met name door de stedenbouwkundige procedures te versnellen die voor de desbetreffende handelingen en werken binnen de kortst mogelijke termijn moeten worden afgerond. Daartoe legt de richtlijn maximale termijnen voor de afgifte van vergunningen op.

Die omvatten onder meer:

enerzijds de plaatsing van voorzieningen voor zonne-energie met een vermogen van 100 kW of minder, inclusief voor zelfverbruikers van hernieuwbare energie en hernieuwbare-energiegemeenschappen, en

anderzijds de plaatsing van niet-geothermische warmtepompen van minder dan 50 MW.

Voor die installaties mag de duur van de vergunningsprocedure niet meer dan een maand bedragen (zie artikel 16^{quinq}ies, lid 2, en artikel 16^{sexies}, lid 1, van de richtlijn).

Het BWRO bepaalt momenteel geen dergelijke beslissingstermijn (zie met name de artikelen 156 en 178 van het BWRO).

Er moet bijgevolg een dergelijke beslissingstermijn worden ingevoerd door de gemachtigde ambtenaar specifieke en exclusieve bevoegdheid te geven voor dit soort aanvragen, die uitsluitend betrekking mogen hebben op die plaatsingen, afzonderlijk of gecombineerd. Het spreekt voor zich dat die bevoegdheid van toepassing is op de betrokken plaatsingen, zowel op de voorzieningen zelf als op alle toebehoren die er essentieel voor zijn. Die overheid is immers de enige die in staat is om dossiers te verwerken, in het geval van een aanvraag die afwijkt, en om te zorgen voor procedurele samenhang bij het onderzoek van dit soort plaatsingen.

Als de vergunningsaanvraag betrekking heeft op andere handelingen en werken, volgt de plaatsing de weg van het globalere project, zowel wat de bevoegde overheid als wat de procedure betreft (in voorkomend geval worden eventuele procedurele vrijstellingen in verband met het project onderzocht). Op dezelfde manier vallen voorzieningen voor zonne-energie met een vermogen van meer dan 100 kW of niet-geothermische warmtepompen van 50 MW of meer niet onder het toepassingsgebied van deze nieuwe procedure, die is ingesteld om te voldoen aan de RED III-richtlijn.

Bijgevolg wordt in Titel IV van het BWRO een nieuw hoofdstuk IIIter ingevoegd.

Op basis van het soort goederen in kwestie ligt de bevoegdheid ofwel bij de gemachtigde ambtenaar ofwel bij de gemachtigde ambtenaar Erfgoed, met dien verstande dat voor laatstgenoemde de nieuwe procedure, in overeenstemming met de voorschriften van de richtlijn (mogelijke uitsluiting waarin artikel 16 ^{sexies}, lid 3, van de richtlijn voorziet), alleen van toepassing is op de plaatsing van voorzieningen voor zonne-energie.

Daarenboven is de opgelegde beslissingstermijn onverenigbaar met de organisatie van speciale regelen van openbaarmaking. Het lijkt niet mogelijk om dergelijke maatregelen effectief in te voeren binnen de toebedeelde termijn. Daarom moet uitdrukkelijk worden bepaald dat de beslissingsbevoegdheid wordt uitgeoefend zonder dat dergelijke regelen worden uitgevoerd, in afwijking van de beginselen van artikel 126, § 11, 1e lid en 188/7 van het BWRO. Hetzelfde geldt voor adviezen van instanties waarvan de aanvraag, de goedkeuring en de inaanmerkingneming onverenigbaar zouden blijven met de voorgescreven beslissingstermijn. Om dezelfde reden zijn de artikelen 177/1 en 191 van het BWRO, op grond waarvan de aanvraag in de loop van de procedure kan worden gewijzigd, niet van toepassing op de onderhavige procedure.

De specifieke regeling houdt bovendien rekening met de eisen van de RED III-richtlijn, waaronder het feit dat bij het ontbreken van een beslissing binnen de toebedeelde termijn, de vergunning wordt geacht te zijn verleend, enkel voor voorzieningen voor zonne-energie met een vermogen van 100 kW of minder. Dat mechanisme, dat in strijd is met de andere bepalingen van het BWRO en dat niet mag worden veralgemeend, noch voor alle procedures waarop het BWRO betrekking heeft, noch voor de warmtepompen waarop deze procedure betrekking heeft, wordt niettemin vereist door de richtlijn voor de desbetreffende inrichtingen. Het doel ervan is om de vereisten en beperkingen van de richtlijn om te zetten en tegelijkertijd de noodzaak van een stedenbouwkundige toelating te handhaven wanneer de aanvraag uitsluitend betrekking heeft op de desbetreffende handelingen en werken.

Hoewel de richtlijn een termijn van een maand beoogt, werd de beslissingstermijn in dit geval in dagen vastgesteld, aangezien enerzijds het BWRO de berekening van de termijnen die zijn toegekend aan de vergunningverlenende overheid voor stedenbouwkundige vergunningen in dagen vaststelt en anderzijds de richtlijn, met het oog op snelheid, een maximale beslissingstermijn voorziet (zie de bewoording van de betreffende bepalingen: "niet langer duurt dan één maand"), zodat de bepaling van een termijn van 30 dagen in overeenstemming is met de in de richtlijn toebedeelde termijn van een maand.

Het spreekt voor zich dat deze stedenbouwkundige procedure op geen enkele manier afbreuk doet aan de naleving van het milieubeleid, in het bijzonder de normen voor geluidshinder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

b) **Toevoeging van een nieuwe beslissingstermijn van 90 dagen**, ten laste van de gemachtigde ambtenaar, voor bepaalde handelingen en werken ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen in de zin van de RED III-richtlijn en meer in het bijzonder geothermische warmtepompen

Op basis van de richtlijn mag de duur van de vergunningsprocedure niet langer zijn dan drie maanden (zie artikel 16 sexies, 1e lid van de richtlijn) wat geothermische warmtepompen betreft.

Rekening houdend met het voorgaande punt en om de versnippering van de bevoegdheden inzake handelingen en werken ter bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen te vermijden, is het passend te voorzien in een specifieke beslissingstermijn overeenkomstig het voorschrift van de richtlijn en in een exclusieve bevoegdheid van de gemachtigde ambtenaar. De bepaling van een termijn van 90 dagen vereist dezelfde rechtvaardiging als in het vorige punt.

c) Specifieke wijzigingen opgelegd door de RED III-richtlijn (aanwijzing van een SPOC en wijziging met betrekking tot de effectenbeoordeling)

1.

Artikel 16.3 van de RED III-richtlijn vereist ook de instelling of aanwijzing van een of meerdere contactpunten. De rol van die contactpunten is om aanvragers te begeleiden en bij te staan tijdens de administratieve procedure voor de aanvraag en toekenning van een vergunning. De richtlijn bepaalt bovendien het volgende:

“ ...

De aanvrager dient gedurende de gehele procedure slechts met één contactpunt contact te hebben. Het contactpunt begeleidt de aanvrager op transparante wijze gedurende de administratieve vergunningsaanvraagprocedure, met inbegrip van de milieubeschermingsgerelateerde stappen, tot het moment waarop de bevoegde autoriteiten aan het einde van de vergunningverleningsprocedure een of meer besluiten vaststellen, het verschaft de aanvrager alle nodige informatie en schakelt, in voorkomend geval, andere administratieve autoriteiten in. Het contactpunt zorgt ervoor dat de in deze richtlijn vastgestelde termijnen voor de vergunningsprocedures worden nageleefd. (...).

“ ...

Rekening houdend met die verplichting om een of meerdere SPOC's aan te wijzen, wordt er voorgesteld om Urban.brussels (d.w.z. het bestuur belast met stedenbouw en het bestuur belast met monumenten en landschappen in de zin van het BWRO) aan te duiden als SPOC voor procedures met betrekking tot stedenbouwkundige vergunningen en gemengde projecten die worden ingediend bij de gemachtigde ambtenaar, in overeenstemming met artikel 176/1 van het BWRO. Die SPOC zal verantwoordelijk zijn voor het verstrekken van informatie over de procedure van de RED III-richtlijn, maar zal geen gewestelijk adviesbureau voor hernieuwbare energie zijn.

In dat opzicht, rekening houdend met de toepassing van artikel 314 van het BWRO en de daarin opgenomen machtiging, voorziet de regering bij voorbaat in de aanwijzing van het betrokken bestuur, dat momenteel als enige in staat is om de door de richtlijn opgelegde taken te vervullen.

De aanwijzing van een SPOC gaat gepaard met de terbeschikkingstelling van een handboek (zie artikel 16.4 van de richtlijn), waarin informatie wordt verstrekt over de door de richtlijn ingestelde procedure.

2.

Artikel 16 ter, 2, van de SER III-richtlijn voorziet in een specifieke procedure voor effectbeoordelingen, met name het volgende:

“ ...

Wanneer een milieubeoordeling vereist is op grond van Richtlijn 2011/92/EU of Richtlijn 92/43/EEG, wordt deze uitgevoerd in één enkele procedure waarin alle relevante beoordelingen voor een bepaald hernieuwbare-energieproject worden gecombineerd. Wanneer een dergelijke milieueffectbeoordeling vereist is, brengt de bevoegde autoriteit, rekening houdend met de door de projectontwikkelaar verstrekte informatie, een advies uit over de reikwijdte en de mate van gedetailleerdheid van de informatie die de projectontwikkelaar in het milieueffectbeoordelingsrapport moet opnemen, waarvan de reikwijdte later niet wordt uitgebreid.”

Het door het BWRO bepaalde principe (zie artikel 175/16) is het volgende: *“Het feit dat de bevoegde overheid een advies heeft uitgebracht over de in het kader van de effectenevaluatieprocedure te verschaffen inlichtingen, belet de bevoegde overheid of de bestuursorganen die in de effectenevaluatieprocedure tussenbeide komen niet om de bouwheer later te vragen bijkomende inlichtingen voor te leggen.”*

De formulering van die bepaling moet worden aangepast.

2.2. Wijzigingen aangebracht aan het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008 tot bepaling van de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning, van het advies van de gemachtigde ambtenaar, van de gemeente, van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van Brussel Mobiliteit, van Leefmilieu Brussel, van de overlegcommissie evenals van de speciale regelen van openbaarmaking of van de medewerking van een architect

Gelet op de vereisten van de richtlijn en de nieuwe begrippen die ze bepaalt, is de verwoording van hoofdstuk XI van de Titels II en III aangepast en zijn er wijzigingen aangebracht om de procedure voor de afgifte van stedenbouwkundige vergunningen die mogelijk vereist zijn, te vereenvoudigen.

De aangebrachte wijzigingen zijn bedoeld om aan de strenge voorschriften van de richtlijn te voldoen.

3. Antwoord op het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State over de eventuele noodzaak van een MER krachtens Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001

In haar advies 77.608/4 van 24 april 2025 heeft de afdeling Wetgeving van de Raad van State onderzocht of de ontwerp tekst moet worden beschouwd als een plan of programma in de zin van artikel 2, a), van Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (hierna de "richtlijn plannen en programma's" genoemd), waarvoor in overeenstemming met artikel 3 van die richtlijn een milieubeoordeling moet worden uitgevoerd voor zover hij aanzienlijke milieueffecten kan hebben.

In dat verband verwijst de Raad naar zijn advies 75.809/4 uitgebracht op 24 april 2024 over een voorontwerp van ordonnantie "tot wijziging van bepaalde bepalingen van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening" dat gedeeltelijk hetzelfde doel had als het huidige besluit, en ten aanzien waarvan het concludeerde dat in het licht van alle voorgaande overwegingen, en gelet op het feit dat het voorontwerp van ordonnantie niet aan een milieueffectenbeoordelingsprocedure werd onderworpen, de auteur ervan de redenen moet kunnen aangeven waarom het voorontwerp buiten het toepassingsgebied van Richtlijn 2001/42/EG wordt geplaatst, dan wel binnen het toepassingsgebied van een uitzondering waarin die richtlijn voorziet.

Het advies is met name gebaseerd op de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Grondwettelijk Hof, en op de rechtspraak van de Raad zelf.

De regering heeft kennisgenomen van het voornoemde advies en heeft het aandachtig geanalyseerd. Ze is tot een nieuw, diepgaand onderzoek van haar ontwerpbesluit overgegaan, rekening houdend met de opmerkingen van de Raad, met name in het licht van de recentste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna HvJ-EU), de Raad van State en het Grondwettelijk Hof.

In het licht van de bijkomende rechtvaardigingen die hierna worden uiteengezet, is de regering evenwel van oordeel dat het ontwerpbesluit niet aan een milieueffectenrapport moet worden onderworpen krachtens de richtlijn "plannen en programma's".

Zoals de Raad al aangaf in haar advies is die verplichting volgens artikel 3, lid 2, a) van die richtlijn van toepassing op alle plannen en programma's die voor de sectoren worden uitgewerkt, met name de sectoren energie, bodembestemming, stedelijke en landelijke ruimtelijke ordening en die vastleggen in welk kader in de toekomst de uitvoering kan worden toegekend van de projecten die worden opgesomd in bijlagen I en II van Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (hierna "richtlijn projecten"). Lid 4 van datzelfde artikel 3 voorziet dat "voor andere dan de in lid 2 bedoelde plannen en programma's, die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor projecten, bepalen de lidstaten of het plan of het programma aanzienlijke milieueffecten kan hebben".

Volgens het HvJ-EU heeft "het begrip "plannen en programma's" betrekking op elke handeling die, door vaststelling van op de betrokken sector toepasselijke regels en controleprocedures, een groot pakket criteria en modaliteiten vaststelt voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kunnen hebben"(1) . Het HvJ-EU voegt eraan toe dat het begrip "plannen en programma's" ook de normatieve handelingen kan dekken die via wetgevende of regelgevende weg worden goedgekeurd(2) . In het arrest C-24/19 van 25 juni 2020 heeft het HvJ-EU bevestigd dat een besluit van de Vlaamse Regering door een nationale, gewestelijke of lokale overheid als een uitgewerkt of goedgekeurd plan kan worden beschouwd. Bovendien

heeft het HvJ-EU verduidelijkt dat een maatregel moet worden beschouwd als “voorgeschreven” zodra de bevoegdheid om de maatregel vast te stellen haar rechtsgrondslag vindt in een specifieke bepaling, ook al bestaat er strikt genomen geen enkele verplichting om die maatregel te nemen.(3)

Het Grondwettelijk Hof is evenwel van mening dat oordelen dat elke wetgeving en elke regelgeving die aanzienlijke effecten op het milieu kan hebben, overeenkomstig Richtlijn 2001/42/EG aan een milieubeoordeling zou moeten worden onderworpen, niet overeenstemt met de doelstelling van de Europese wetgever, die beoogde dat overeenkomstig deze richtlijn bepaalde plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben overeenkomstig deze richtlijn aan een milieubeoordeling worden onderworpen(4).

Uit het voorgaande volgt dat een handeling enkel als plan of programma dat aan een milieueffectenbeoordeling is onderworpen, moet worden beschouwd als aan de volgende cumulatieve voorwaarden wordt voldaan:

a) De handeling wordt uitgewerkt in de sectoren landbouw, bosbouw, visvangst, energie, industrie, transport, afvalbeheer, waterbeheer, stedelijke en landelijke ruimtelijke ordening of bodembestemming;

b) De handeling moet omkadering bieden aan projecten die als dusdanig aan een milieubeoordeling worden onderworpen, krachtens Richtlijn 2011/92/EG betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten; de bedoeling is dus, in de richtlijn “plan of programma” ervoor te zorgen dat de milieubeoordeling zo snel mogelijk plaatsvindt, in de vroegst mogelijke projectfase; er moet dus worden nagegaan of de handeling betrekking kan hebben op projecten bedoeld in bijlagen I en II van de richtlijn “projecten”;

c) De handeling moet het toekenningskader vormen van de hierboven in punt b) bedoelde projecten, of, in de bewoordingen van het HvJ-EU “belangrijk geheel van criteria en modaliteiten voor de toekenning en de uitvoering van één of meerdere projecten”; het begrip “belangrijk geheel van criteria en modaliteiten” moet kwalitatief en niet kwantitatief worden begrepen(5).

De doctrine vat terecht de recentste lessen van de rechtspraak als volgt samen:

“Onder voorbehoud van deze eventuele verduidelijking lijkt het erop dat uit het besproken arrest moet worden afgeleid dat elke wetgevende, regelgevende of indicatieve norm die op aanzienlijke wijze de grondvoorwaarden bepaalt voor de vergunningsafgifte en de uitvoering van de projecten een “plan of programma” in de zin van de richtlijn kan vormen. Daarbij denken we met name aan de normen die de per zone toelaatbare activiteiten en werken bepalen. We denken ook aan de normen die de kenmerken of de inplanting van bouwwerken en installaties bepalen. We denken ook aan de normen die rechtstreeks of onrechtstreeks bepalen wat de aanvaardbare drempels zijn van hinder die ontstaat uit beschermde of niet-beschermde activiteiten.

(...)

In elk geval verduidelijkt het Hof van Justitie dat de normen in kwestie een belangrijk geheel van criteria en modaliteiten voor de toekenning en de uitvoering van projecten moeten vormen om een “plan of programma” te kunnen vormen. Het is in de eerste plaats aan de auteur van de norm, desgevallend ook aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State en uiteindelijk ook aan elke rechterlijke instantie om het aanzienlijke karakter van het in aanmerking genomen geheel in te schatten”(6).

In zijn voornoemde advies van 24 april 2025 lijkt de Raad niet te onderzoeken in welke mate het beluist in kwestie een “belangrijk geheel” van afgiftecriteriën en modaliteiten voor de uitvoering van projecten bedoeld in bijlagen I en II van de richtlijn inhoudt, wetende dat het aanzienlijke karakter van dit geheel kwalitatief moet worden begrepen en een beoordeling van de opsteller van de norm vereist, in dit geval van de Brusselse regering.

In het kader van deze beoordeling die de opsteller van de norm moet uitvoeren, stelt de Brusselse regering, inzake het bestaan van een plan of programma met een belangrijk geheel van toekenningscriteria en rekening houdend met de nuancerings van het Grondwettelijk Hof, vast dat het ontwerpbesluit, dat enerzijds tot doel heeft in het BWRO een nieuwe afgifteregeling in te voeren die wordt opgelegd door de RED III-richtlijn en die betrekking heeft op handelingen en werken van geringe omvang, en anderzijds zowel in het BWRO als in het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008 tot bepaling van de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning, van het advies van de gemachtigde ambtenaar, van de gemeente, van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van Brussel Mobiliteit, van Leefmilieu Brussel, van de overlegcommissie evenals van de speciale regelen van openbaarmaking of van de medewerking van een architect zoals

gewijzigd door het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 17 maart 2022 (hierna het “Vrijstellingsbesluit”), en specifieke wijzigingen, niet bedoeld is om een “toekenningskader” te creëren in de zin van de richtlijn “plannen en programma’s”.

In dit geval beoogt de omzetting door middel van artikel 314 van het BWRO de invoering van een regeling voor versnelde afgifte voor specifieke handelingen en werken, door een verkorte beslissingstermijn vast te stellen en op basis daarvan vrijstellingen van specifieke procedurele formaliteiten toe te passen, zonder echter het kader voor de toekenning vast te stellen en aan een effectenbeoordeling te onderwerpen, overeenkomstig de in de rechtspraak vastgestelde criteria. Hetzelfde geldt voor toevoegingen in verband met de nieuwe begrippen die door Richtlijn 2023/2413 zijn geïntroduceerd (zie met name “energieopslag op één locatie”, dat een bijbehorend onderdeel vormt van de beoogde installaties).

Bovendien moet worden opgemerkt dat, afgezien van de eenmalige aanpassing in artikel 175/16 van het BWRO, die strikt procedureel is en dus niet tot gevolg heeft dat afbreuk wordt gedaan aan het bovenstaande, de handelingen en werken waarop het ontwerpbesluit betrekking heeft als zodanig geen projecten vormen die vallen onder de bijlagen I en II van de richtlijn “projecten”.

Het toekenningskader dat door de bepalingen van het BWRO wordt ingevoerd, wordt daarom op geen enkele wijze gewijzigd door dit besluit.

Het tegengestelde bevestigen zou erop neerkomen dat het hele BWRO als een plan of programma wordt beschouwd terwijl, zoals erop werd gewezen door het Grondwettelijk Hof, de beschouwing dat het stedenbouwkundig wetboek zelf onder het toepassingsgebied van de richtlijn zou vallen hetzelfde zou betekenen als zeggen dat elke wetgeving en regelgeving die aanzienlijke gevolgen voor het milieu kan hebben overeenkomstig de richtlijn aan een milieubeoordeling moet worden onderworpen. Dergelijke conclusie “*stemt niet overeen met het doel van de Europese wetgever, die beoogt “dat bepaalde plannen en programma’s die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben overeenkomstig [de] richtlijn aan een milieubeoordeling worden onderworpen” (artikel 1)“(7).*”

In het licht van alles wat voorafgaat, is de regering van mening dat het ontwerpbesluit geen belangrijk geheel van criteria bevat voor de toekenning en de uitvoering van de projecten bedoeld in de bijlagen I en II van de richtlijn “projecten”, zodat ze niet onderworpen zijn aan de effectbeoordeling die vereist is door de richtlijn “plannen en programma’s”.

4. Het standstillbeginsel

Aangezien een wijziging van het BWRO en het Vrijstellingsbesluit de leefomgeving van de burgers raakt, moet worden nagegaan of het standstillbeginsel, dat voortvloeit uit het recht op een gezond leefmilieu dat is vastgelegd in artikel 23, 4° van de Grondwet, in acht wordt genomen.

De Raad van State is van oordeel dat “*artikel 23, 4° van de Grondwet, dat het recht op bescherming van een gezond leefmilieu vastlegt, een standstillverplichting invoert die zich ertegen verzet dat de bevoegde wetgever het door de toepasselijke wetgeving geboden beschermingsniveau aanzienlijk verlaagt zonder dat daarvoor redenen van algemeen belang bestaan*”. Om een schending van de standstillverplichting vast te stellen, moet eerst een merkbare verlaging van het beschermingsniveau worden vastgesteld, vervolgens moet het merkbare karakter van die verlaging worden aangetoond en ten slotte moet worden aangetoond dat de aangevoerde rechtvaardigingen geen ontvankelijke redenen van algemeen belang vormen (RvS, nr. 245.927 van 25 oktober 2019; RvS nr. 229.097 van 11 juli 2014, vrije vertaling). Het Grondwettelijk Hof van zijn kant heeft het volgende geoordeeld: “*artikel 23 van de Grondwet bevat een standstill-verplichting die eraan in de weg staat dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat wordt geboden door de van toepassing zijnde wetgeving, in aanzienlijke mate vermindert zonder redelijke verantwoording*” (GH, nr. 69/2023 van 27 april 2023).

Bovendien moet de naleving van de standstillverplichting op een algemene basis worden beoordeeld en niet per maatregel.

In dit geval beogen de wijzigingen de omzetting van een Europese richtlijn waarvan de inhoud bindend is voor de verschillende lidstaten en meer bepaald voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van zijn bevoegdheden. Bovendien heeft deze richtlijn tot doel het gebruik van hernieuwbare energie mogelijk te maken met het oog op duurzame ontwikkeling en het koolstofvrij maken om een hoog niveau van milieubescherming in de zin van artikel 23 van de Grondwet te waarborgen.

De procedurele wijzigingen die zijn aangebracht zijn niet bedoeld om de desbetreffende handelingen en werken vrij te stellen van een stedenbouwkundige vergunning, maar om, waar nodig, de stedenbouwkundige procedure te verlichten met het oog op het vereenvoudigen en vergemakkelijken van de beoogde ontwikkeling. Met het oog op die doelstelling worden deze wijzigingen ondersteund door redenen van algemeen belang.

De voorziene procedurele vrijstellingen, indien van toepassing, zijn bedoeld voor inrichtingen van beperkte omvang waarvan de mogelijke hinder ook het voorwerp zal uitmaken van een onderzoek in het kader van de aanvraag tot milieuvergunning die daardoor vereist zou zijn.

Bijgevolg hebben ze niet tot gevolg dat het recht op bescherming van een gezond leefmilieu aanzienlijk wordt beperkt.

Ter informatie van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering:

De minister-president,
B. DILLIES

Nota's

(1) HvJ, Patrice d'Oultremont e.a. tegen Waals Gewest, 27 oktober 2016, C-290/15, ECLI:EU:C:2016:816, § 49. Dit arrest werd bevestigd door twee arresten van 7 juni 2018: HvJ, arrest Inter-Environnement Bruxelles vzw e.a. tegen Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 7 juni 2018, C-671/16, ECLI:EU:C:2018:403; en arrest Thybaut e.a. tegen Waals Gewest, 7 juni 2018, C-160/17, ECLI:EU:C:2018:401.

(2) HvJ, Patrice d'Oultremont e.a. tegen Waals Gewest, eerder genoemd, § 52.

(3) HvJ, arrest A e.a. tegen Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen, 25 juni 2020, C-24/19, ECLI:EU:C:2020:503, §§ 32 e.v.

(4) GH, 28 februari 2019, nr. 33/2019, B.21.3, GH, 17 oktober 2019, nr. 145/2019, B.9.3., GH, 25 februari 2021, nr. 30/2021, B.2.7 e.v. en B.13.6, GH, 14 oktober 2021, nr. 142/2021, B.2.7 e.v.

(5) HvJ, arrest van 27 oktober 2016, D'Oultremont e.a., C 290/15, EU:C:2016:816, punt 48 en de aangehaalde rechtspraak.

(6) E. GONTHIER, "La Cour de Justice de l'Union européenne définit la notion de « plan et programme »", Amén., 2017, p. 185.

(7) GH, 28 februari 2019, nr. 33/2019, B.21.3 en GH, 17 oktober 2019, nr. 145/2019, B.9.3.
